2025/1788

8.9.2025

NÕUKOGU DIREKTIIV (EL) 2025/1788,

24. juuni 2025,

millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel

(uuesti sõnastatud)

EUROOPA LIIDU NÕUKOGU,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artikli 22 lõiget 2,

võttes arvesse Euroopa Komisjoni ettepanekut,

olles edastanud seadusandliku akti eelnõu liikmesriikide parlamentidele,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi arvamust ([1]),

toimides seadusandliku erimenetluse kohaselt

ning arvestades järgmist:

(1) Nõukogu direktiivis 93/109/EÜ ([2]) tuleb teha mitmeid muudatusi. Selguse huvides tuleks kõnealune direktiiv uuesti sõnastada.

(2) Euroopa Liidu toimimise lepingu (edaspidi „ELi toimimise leping“) artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktiga b ja artikli 22 lõikega 2 antakse liidu kodanikule, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, õigus hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel selles liikmesriigis samadel tingimustel kui vastuvõtva liikmesriigi kodanikel. See õigus, mida on kinnitatud ka Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „põhiõiguste harta“) artiklis 39, täpsustab põhiõiguste harta artiklis 21 sätestatud võrdsuse ja kodakondsuse alusel diskrimineerimise keelu põhimõtet. Ühtlasi tuleneb see ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktis a ja artiklis 21 ning põhiõiguste harta artiklis 45 nimetatud vaba liikumise ja elamise õigusest.

(3) Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise ja kandideerimise õiguse kasutamise üksikasjalik kord on sätestatud direktiivis 93/109/EÜ.

(4) 2020. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta rõhutas komisjon vajadust ajakohastada, selgitada ja tugevdada õigusnorme, mis reguleerivad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise ja kandideerimise õiguse kasutamist tagamaks, et need toetavad liikuvate liidu kodanike laialdast ja kaasavat osalemist. Seda silmas pidades ning võttes arvesse ka kogemusi, mis on saadud direktiivi 93/109/EÜ kohaldamisel järjestikuste valimise suhtes, ning aluslepingute muutmisega kehtestatud muudatusi, tuleks selle direktiivi mitut sätet ajakohastada.

(5) ELi toimimise lepingu artikli 22 lõige 2 ei piira ELi toimimise lepingu artikli 223 lõike 1kohaldamist, millega nähakse ette Euroopa Parlamendi valimisteks ühtse menetluse kehtestamine kõikides liikmesriikides kõikidele liikmesriikidele ühistel põhimõtetel.

(6) Tagamaks, et liidu kodanikud, kes elavad liikmesriigis, mille kodanikud nad ei ole (edaspidi „teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud“), saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel samadel tingimustel kui vastuvõtva liikmesriigi kodanikud, tuleks sellistel valimistel registreerumist ja osalemist reguleerivaid tingimusi täpsustada, et oleks tagatud teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike ja liikmesriigi enda kodanike võrdne kohtlemine. Eeskätt tuleks liidu kodanikke, kes soovivad Euroopa Parlamendi valimistel oma elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida, kohelda võrdselt nii selles osas, mis puudutab kõnealuse õiguse kasutamise eelduseks olevat riigis elamise kestust, kui ka nõude osas tõendada sellise tingimuse täitmist.

([1]) 17. juuni 2025. aasta arvamus (*Euroopa Liidu Teatajas* seni avaldamata).

([2]) Nõukogu 6. detsembri 1993. aasta direktiiv 93/109/EÜ, millega sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud saavad kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel (EÜT L 329, 30.12.1993, lk 34).

(7) Tuleb austada liidu kodanike vabadust valida liikmesriik, kus Euroopa Parlamendi valimistest osa võtta, tagades samal ajal asjakohaste meetmete võtmisega, et keegi ei saa hääletada rohkem kui ühe korra ega kandideerida rohkem kui ühes riigis.

(8) Kooskõlas rahvusvaheliste ja Euroopa standarditega, kaasa arvatud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti ja Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni normide nõuetega, peaksid liikmesriigid lisaks liidu kodanike hääletamise ja kandideerimise õiguse tunnustamisele ja austamisele tagama, et kodanikel on oma valimisõigusi lihtne kasutada, ning kõrvaldama selleks võimalikult palju takistusi, mis ei lase neil valimistel osaleda.

(9) Et liidu kodanikel oleks hõlpsam kasutada oma õigust hääletada ja kandideerida oma elukohariigis, tuleks sellised kodanikud kanda valijate registrisse piisavalt aegsasti enne valimispäeva. Nende registreerimise suhtes kohaldatavad formaalsused peaksid olema võimalikult lihtsad. Registreerimiseks peaks piisama sellest, et asjaomased liidu kodanikud esitavad kehtiva isikut tõendava dokumendi ja ametliku avalduse, mis sisaldab elemente, mis tõendavad nende õigust valimistel osaleda. Kui teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud on registreeritud, peaksid nad jääma valijate registrisse asjaomase liikmesriigi kodanikest liidu kodanikega samadel tingimustel seni, kuni nad vastavad hääletamisõiguse kasutamise tingimustele. Asjakohasel juhul peaksid liidu kodanikud saama anda pädevatele ametiasutustele oma kontaktandmed, et need ametiasutused saaksid neid korrapäraselt teavitada.

(10) Kuigi liikmesriigid on pädevad otsustama väljaspool nende territooriumi elava kodaniku Euroopa Parlamendi valimistel hääletamise või kandideerimise õiguse üle, ei peaks asjaolu, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud on kantud oma elukohaliikmesriigi valijate registrisse, olema iseenesest piisav alus nende kustutamiseks nende päritoluliikmesriigi valijate registrist muud liiki valimiste kontekstis.

(11) Et tagada selliste teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike võrdne kohtlemine, kes tahavad kasutada õigust kandideerida valimistel oma elukohaliikmesriigis, tuleks sellistelt kodanikelt nõuda samade tõendavate dokumentide esitamist nagu nõutakse kandidaatidelt, kes on asjaomase liikmesriigi kodanikud. Et teha kindlaks, kas sellistel kodanikel on ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktis b ja artikli 22 lõikes 2 sätestatud õigus, peaks liikmesriikidel siiski olema võimalik nõuda, et esitatakse ametlik avaldus, mis sisaldab elemente, mis on vajalikud, et tõendada kõnealustel valimistel kandideerimise õigust.

(12) Hõlbustamaks nii oma päritoluliikmesriigis kui ka elukohaliikmesriigis registreeritud valijate ja kandidaatide täpset tuvastamist, peaksid liikmesriigid saama nõuda, et andmed, mille esitavad liidu kodanikud, kui nad esitavad elukohaliikmesriigis valijate registrisse kandmise või kandideerimise taotluse, sisaldaksid ka isikukoodi või kehtiva isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi seerianumbrit.

(13) Liidu kodanikud, kellelt pädev asutus on hääletamis- või kandideerimisõiguse tsiviil- või kriminaalõigusliku üksikotsusega ära võtnud, ei peaks saama seda õigust elukohaliikmesriigis Euroopa Parlamendi valimistel kasutada. Liikmesriik peaks saama sellelt valijaks registreerimise taotluse esitanud liidu kodanikult nõuda ametlikku avaldust, milles kodanik kinnitab, et talt ei ole hääletamisõigust ära võetud. Kui liidu kodanik kandideerib oma elukohariigis, tuleks talt nõuda kinnitust selle kohta, et talt ei ole ära võetud õigust kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel.

(14) Elukohaliikmesriigil peaks olema võimalik kontrollida, kas liidu kodanikul, kes on avaldanud soovi kasutada oma kandideerimisõigust, ei ole seda õigust päritoluliikmesriigis ära võetud. Kui liikmesriik saab elukohaliikmesriigilt sellekohase taotluse, peaks ta esitama vajaliku kinnituse tähtaja jooksul, mis võimaldab kandidatuuri vastuvõetavust tulemuslikult hinnata. Vahetatavaid isikuandmeid võib töödelda ainult kõnealusel eesmärgil. Arvestades valimisõiguste suurt tähtsust, ei tohiks päritoluliikmesriigi suutmatus anda liidu kodaniku staatuse kohta õigeaegselt teavet tuua kaasa elukohaliikmesriigis kandideerimisõiguse äravõtmist. Juhul kui asjakohane teave esitatakse hiljem, peaks elukohaliikmesriik asjakohaste meetmetega ja riigisisese õigusega ettenähtud menetluste kaudu tagama, et neil liidu kodanikel, kellelt on päritoluliikmesriigis kandideerimisõigus ära võetud, kuid kes kandidaadina registreeriti või on juba valituks osutunud, ei lasta valituks osutuda või oma mandaati täita.

(15) Kuna kandideerimistaotluste vastuvõetavuse menetlus liikmesriigis sisaldab teise liikmesriigi kodaniku jaoks vältimatult veel haldustoiminguid lisaks nendele, mis kehtivad liikmesriigi enda kodanike jaoks, peaks liikmesriikidel olema võimalik määrata teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikele kandideerimistaotluste esitamiseks tähtpäeva, mis erineb oma riigi kodanikele määratud tähtpäevast. Tähtpäevad võivad olla erinevad üksnes niivõrd, kui see on vajalik ja proportsionaalne, et päritoluliikmesriigilt saadud teavet õigeaegselt arvesse võtta. Sellise eraldi tähtpäeva kehtestamine ei tohiks mõjutada tähtpäevi, mille jooksul teised liikmesriigid on kohustatud edastama teateid vastavalt käesolevale direktiivile.

(16) Hoidmaks ära mitmekordset hääletamist või juhtumeid, kus sama isik kandideerib samadel valimistel mitu korda, peaksid liikmesriigid vahetama teavet, mille nad on saanud liidu valijate ja kandideerimisõigusega liidu kodanike ametlikest avaldustest. Liikmesriigid lähtuvad kodanike tuvastamisel eri andmetest ja seepärast tuleks ette näha ühine andmekogum, et liidu valijad ja kandideerimisõigusega liidu kodanikud täpselt kindlaks teha ning mitte lasta neil mitu korda hääletada või kandideerida. Isikuandmete vahetamisel tuleks piirduda nende eesmärkide saavutamiseks minimaalselt vajalikuga. Liikmesriigid peaksid edastama asjakohased andmed piisavalt aegsasti enne valimispäeva. Liikmesriigid peaksid teavet vahetama oma pädevatele asutustele tarbetut halduskoormust põhjustamata. Ilma et see piiraks selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamist, mis käsitlevad valijate kandmist valijate registrisse ja kandidaatide esitamist, peaks elukohaliikmesriik alustama olemasolevate andmete edastamist hiljemalt kuupäeval, mis saabub kuus nädalat enne valimisperioodi algust. Liikmesriikide vahetatavad andmed peaksid olema võimalikult täpsed ning liikmesriigid peaksid saama neid ajakohastada, võttes arvesse riigisiseseid õigusnorme, mis käsitlevad valijate registrisse kandmist ja kandidaatide esitamist.

(17) Liikmesriikidevaheline teabevahetus, mille eesmärk on hoida ära mitmekordset hääletamist või juhtumeid, kus sama isik kandideerib samadel valimistel mitu korda, ei tohiks takistada nende kodanikke hääletamast või kandideerimast muud liiki valimistel. Riikide ametiasutuste vahelise teabevahetuse hõlbustamiseks tuleks liikmesriikidelt nõuda, et nad määraksid kõnealuse teabevahetuse jaoks ühe kontaktpunkti. Komisjon on juba töötanud välja raamistiku, mida saavad vajalike andmete vahetamiseks oma vastutusel kasutada ainult liikmesriigid. See raamistik tuleks inkorporeerida käesolevasse direktiivi, et liikmesriikide pädevate asutuste vahelist teabevahetust veelgi toetada. Selles kontekstis tegutsevad liikmesriigid isikuandmete töötlemisel eraldi vastutavate töötlejatena. Kõnealune raamistik peaks liikmesriigile andma juurdepääsu ainult nende liidu kodanike andmetele, kes elavad selle liikmesriigi valimispiirkonnas ja on sõnaselgelt väljendanud soovi olla kantud selle liikmesriigi valijate registrisse või seal kandideerida, ning nende liikmesriigi oma kodanike andmetele, kes on sõnaselgelt väljendanud soovi elukohaliikmesriigis hääletada või kandideerida.

(18) Vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2016/679 ([3]) IV peatükile tuleks anda komisjonile raamistiku toimimisega seotud vastutuse, kohustuste ja tehniliste standardite kindlaksmääramiseks rakendusvolitused. Neid volitusi tuleks teostada kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) nr 182/2011 ([4]).

(19) ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktis b ja artikli 22 lõikes 2 nimetatud õiguse tulemusliku kasutamise tagamise üks põhikomponent on valimisõigusi ja -menetlusi käsitleva teabe kättesaadavus. See tähendab eeskätt seda, et selline teave tuleks teha kättesaadavaks mitte ainult puuetega inimestele, vaid ka neile, eelkõige vanemaealistele inimestele, kelle digioskused on puudulikud, ning selleks tuleks tagada, et suhtlus ei toimu ainult ühes suhtluskanalis.

(20) Valimismenetluste kontekstis mõjutab asjakohase teabe puudumine kodanike võimalusi kasutada valimisõigusi, mis on osa liidu kodanike õigustest. See mõjutab ka pädevate ametiasutuste suutlikkust kasutada oma õigusi ja täita oma kohustusi. Liikmesriikidelt tuleks nõuda, et nad määraksid ametiasutused, kellel on erikohustused anda liidu kodanikele asjakohast teavet nende õiguste kohta, mis tulenevad ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 2 esimese lõigu punktist b ja artikli 22 lõikest 2, ning riigisiseste õigusnormide ja menetluste kohta, mis puudutavad Euroopa Parlamendi valimistel osalemist ja nende valimiste korraldamist. Teabevahetuse tulemuslikkuse tagamiseks tuleks selline teave esitada lihtsas ja selges sõnastuses. See tähendab, et teave tuleks esitada sellisel viisil, et asjaomane isik sellest aru saab või on kõigi eelduste kohaselt võimeline sellest aru saama.

([3]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 27. aprilli 2016. aasta määrus (EL) 2016/679 füüsiliste isikute kaitse kohta isikuandmete töötlemisel ja selliste andmete vaba liikumise ning direktiivi 95/46/EÜ kehtetuks tunnistamise kohta (isikuandmete kaitse üldmäärus) (ELT L 119, 4.5.2016, lk 1).

([4]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta määrus (EL) nr 182/2011, millega kehtestatakse eeskirjad ja üldpõhimõtted, mis käsitlevad liikmesriikide läbiviidava kontrolli mehhanisme, mida kohaldatakse komisjoni rakendamisvolituste teostamise suhtes (ELT L 55, 28.2.2011, lk 13).

(21) Valimiste kohta käiva teabe kättesaadavuse parandamiseks tuleks selline teave teha kättesaadavaks, näiteks avalikul veebisaidil, lisaks vastuvõtva liikmesriigi ametlikule keelele või ametlikele keeltele veel vähemalt ühes liidu ametlikus keeles, mis on üldjoontes arusaadav võimalikult suurele arvule selle riigi territooriumil elavatele liidu kodanikele. Tõlked sellistesse teistesse keeltesse peaksid olema puhtalt informatiivsed ja ei tohiks omada õigusjõudu. Kui asjaomastes tõlgetes sisalduva teabe täpsus seatakse kahtluse alla, tuleks õiguslikult siduvana käsitada ainult asjaomase liikmesriigi ametlikus keeles või ametlikes keeltes ilmunud versiooni. Liikmesriigid võivad oma territooriumi eri osades või piirkondades kasutada erinevaid liidu ametlikke keeli sõltuvalt sellest, milline keel on arusaadav suurimale osale seal elavatest liidu kodanikest.

(22) Iga erand käesoleva direktiivi üldnormidest peab vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 2 olema õigustatud liikmesriigi eriomaste probleemidega ning ühtlasi peab see olema kooskõlas põhiõiguste harta artikli 52 nõuetega, muu hulgas nõudega kehtestada kõik piirangud, mis puudutavad Euroopa Parlamendi valimistel hääletamis- või kandideerimisõiguse kasutamist, õigusaktiga ning kohaldada nende piirangute suhtes proportsionaalsuse ja vajalikkuse põhimõtet. Lisaks peavad kõik erandid olema kooskõlas põhiõiguste harta artikliga 47.

(23) Niisugused eriomased probleemid saaksid tekkida liikmesriigis, kus selle riigi kodakondsuseta hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike osa on keskmisest märgatavalt suurem. Kui niisugused kodanikud moodustavad rohkem kui 20 % kogu valijaskonnast, peaksid hääletamisõigust puudutavad erandid olema õigustatud. Sellised erandid peaksid põhinema elamisperioodikriteeriumil.

(24) Liikmesriigil, kus hääleõiguslikus vanuses teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike osa ületab 20 % seal elavate hääleõiguslikus vanuses liidu kodanike koguarvust, peaks olema võimalus vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 2 näha ette kandidaatide nimekirjade koosseisu käsitlevad erisätted.

(25) Tuleb arvestada asjaolu, et teatud liikmesriikides on seal elavatel teiste liikmesriikide kodanikel õigus hääletada selle riigi parlamendivalimistel ja seetõttu võib käesoleva direktiivi teatavatest sätetest nendes liikmesriikides loobuda.

(26) Statistilised andmed valimisõiguste kasutamise ja käesoleva direktiivi kohaldamise kohta võivad olla kasulikud, et teha kindlaks meetmed, mis on vajalikud, et tagada liidu kodanike valimisõiguste tulemuslik kasutamine. Sellised statistilised andmed võivad aidata hinnata meetmeid, mis on võetud, et toetada liidu kodanike osalemist valimistel, ja selle tulemusel võidakse jõuda tõhusamate lahendusteni. Liidu ja liikmesriikide meetmete jaoks, millega toetatakse suurt valimisaktiivsust ja valimisõiguste kasutamist, võivad eelkõige olla kasulikud teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike valimisosalust puudutavad kättesaadavad statistilised andmed, näiteks andmed valijate ja kandidaatide registreerimise ning valimisaktiivsuse kohta ning samuti kodakondsust, vanust, keelt ja omavalitsusüksust puudutavad anonüümitud koondandmed. Selliseid andmeid võib kooskõlas kõigi kehtivate andmekaitsenõuetega koguda muuhulgas küsitluste abil või kõikvõimalike avalikest või administratiivallikatest teabe ammutamise meetodite abil. Kõnealust protsessi võiks toetada Euroopa valimiskoostöö võrgustik, töötades välja ühised võrdlusalused andmete kogumiseks teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike osalemise kohta valimistel.

(27) Et parandada andmete kogumist Euroopa Parlamendi valimiste jaoks, tuleb kehtestada rakendamise korrapärane seire ja aruandlus liikmesriikide poolt. Komisjon peaks sellist seiret ja aruandlust toetama, saates muu hulgas saates piisavalt aegsasti enne Euroopa Parlamendi valimiste päeva liikmesriikidele küsimustiku liidu kodanike osalemise kohta valimistel. Kõnealune küsimustik valmistatakse ette koostöös Euroopa valimiskoostöö võrgustiku liikmetega. Samal ajal peaks komisjon hindama käesoleva direktiivi kohaldamist ning esitama Euroopa Parlamendile ja nõukogule sellise hinnangu tulemusi sisaldava aruande pärast iga Euroopa Parlamendi valimist.

(28) Statistiliste andmete koostamise eesmärgil kogutavaid isikuandmeid, mis käsitlevad teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike valimistel osalemist, tuleks koguda, töödelda ning üldsusele ja komisjonile esitada täielikus kooskõlas määrusega (EL) 2016/679 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu (EL) 2018/1725, ([5]) kohaldades muu hulgas täielikult eesmärgikohasuse, võimalikult väheste andmete kogumise, säilitusaja piiramise ning tervikluse ja konfidentsiaalsuse põhimõtteid. Eelkõige seoses isikuandmete töötlemisega statistilisel eesmärgil tuleks kooskõlas määruse (EL) 2016/679 artikli 89 lõikega 1 ning määruse (EL) 2018/1725 artikliga 13 rakendada asjakohaseid kaitsemeetmeid. Sellega seoses tuleks andmete vahetamisel kasutada eraelu puutumatust soodustavat tehnoloogiat, mis on välja töötatud just nende põhimõtete järgimiseks. Käesoleva direktiivi kohaldamisel töödeldavad statistilised andmed tuleks koondada sellisel määral, et üksikisikuid ei ole võimalik tuvastada, ning need andmed tuleks enne koondamist anonüümida.

([5]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1725, mis käsitleb füüsiliste isikute kaitset isikuandmete töötlemisel liidu institutsioonides, organites ja asutustes ning isikuandmete vaba liikumist, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 45/2001 ja otsus nr 1247/2002/EÜ (ELT L 295, 21.11.2018, lk 39).

(29) Komisjonil on vaja endal hinnata käesoleva direktiivi kohaldamist mõistliku aja jooksul pärast vähemalt kaht Euroopa Parlamendi valimist.

(30) Liikmesriigid peaksid saama teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikelt nõuda teatavate lisaandmete esitamist osana ametlikust avaldusest, mille need on kohustatud esitama oma valimisõiguse kasutamise kontekstis. Liikmesriikide muutuvate nõuete ja tavade arvesse võtmiseks tuleks komisjonile delegeerida õigus võtta vastavalt ELi toimimise lepingu artiklile 290 vastu õigusakte ‚selliste andmete loetelu muutmiseks, sellesse üksnes elemente lisades. Kõik asjaomase delegeerimise käigus vastu võetud meetmed peaksid olema käesoleva direktiivi eesmärgi saavutamiseks vajalikud ja proportsionaalsed. On eriti oluline, et komisjon korraldab oma ettevalmistava töö käigus asjakohaseid konsultatsioone, sealhulgas ekspertide tasandil, ja et kõnealused konsultatsioonid toimuvad kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes ([6]) sätestatud põhimõtetega. Eelkõige selleks, et tagada õigeaegne juurdepääs delegeeritud õigusaktide ettevalmistamisega seotud teabele, saab nõukogu kõik dokumendid liikmesriikide ekspertidega samal ajal ning nende ekspertidel on pidev juurdepääs komisjoni eksperdirühmade koosolekutele, millel arutatakse delegeeritud õigusaktide ettevalmistamist.

(31) Liikmesriigid on Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni ratifitseerinud ja liit on nimetatud konventsiooni nõukogu otsusega 2010/48/EÜ ([7]) sõlminud, võttes endale sellega kohustuse tagada selle konventsiooni järgimine. Selleks et toetada puuetega inimeste kaasavat ja võrdset osalemist valimistel, tuleks korraldada, et teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud saavad kasutada õigust Euroopa Parlamendi valimistel hääletada ja kandideerida, võttes nõuetekohaselt arvesse puuetega ja eakamate kodanike vajadusi.

(32) Käesoleva direktiivi rakendamise käigus toimuva isikuandmete töötlemise suhtes kohaldatakse määruseid (EL) 2016/679 ja (EL) 2018/1725.

(33) Euroopa Andmekaitseinspektoriga konsulteeriti kooskõlas määruse (EL) 2018/1725 artikli 42 lõikega 1 ning ta esitas oma ametlikud märkused 17. jaanuaril 2022.

(34) Käesolevas direktiivis austatakse põhiõigusi ja põhimõtteid, mida on eeskätt tunnustatud põhiõiguste hartas, eriti selle artiklites 21 ja 39. Seepärast on väga oluline, et käesolevat direktiivi rakendatakse kooskõlas kõnealuste õiguste ja põhimõtetega, tagades et täielikult järgitakse muu hulgas isikuandmete kaitse õigust, õigust mittediskrimineerimisele, õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel, liikumis- ja elukohavabadust ning õigust tõhusale õiguskaitsevahendile.

(35) Kohustus võtta käesolev direktiiv liikmesriigi õigusesse üle piirdub sätetega, mida on võrreldes varasemate direktiividega oluliselt muudetud. Muutmata sätete ülevõtmise kohustus tuleneb varasematest direktiividest.

(36) Käesolev direktiiv ei mõjuta liikmesriikide kohustusi, mis on seotud III lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA DIREKTIIVI:

I PEATÜKK

ÜLDSÄTTED

Artikkel 1

Reguleerimisese ja kohaldamisala

1. Käesoleva direktiiviga sätestatakse üksikasjalik kord, mille alusel liikmesriigis elavad, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanikud (edaspidi „teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud“) saavad selles riigis kasutada õigust hääletada ja kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel.

2. Käesolev direktiiv ei mõjuta ühegi liikmesriigi riigisiseseid sätteid, mis käsitlevad asjaomase liikmesriigi nende kodanike hääletamis- või kandideerimisõigust, kes elavad väljaspool selle riigi valimispiirkonda.

([6]) ELT L 123, 12.5.2016, lk 1.
([7]) Nõukogu 26. novembri 2009. aasta otsus 2010/48/EÜ Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni puuetega inimeste õiguste konventsiooni sõlmimise kohta Euroopa Ühenduse nimel (ELT L 23, 27.1.2010, lk 35).

Artikkel 2

Mõisted

Käesolevas direktiivis kasutatakse järgmisi mõisteid:

1) „Euroopa Parlamendi valimised“ – esindajate otsesed ja üldised valimised Euroopa Parlamenti vastavalt Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitlevale aktile, ([8]) lisatud nõukogu 20. septembri 1976. aasta otsusele 76/787/ESTÜ, EMÜ, Euratom (edaspidi „valimisakt“);

2) „valimispiirkond“ – liikmesriigi territoorium, kus kooskõlas valimisaktiga ja selle raames vastavalt kõnealuse liikmesriigi valimisseadusele selle liikmesriigi rahvas valib Euroopa Parlamendi liikmeid;

3) „elukohaliikmesriik“ – liikmesriik, kus liidu kodanik elab, kuid mille kodanik ta ei ole;

4) „päritoluliikmesriik“ – liikmesriik, mille kodanik liidu kodanik on;

5) „liidu valija“ – iga liidu kodanik, kellel vastavalt käesolevale direktiivile on oma elukohaliikmesriigis õigus hääletada Euroopa Parlamendi valimistel;

6) „kandideerimisõiguslik liidu kodanik“ – iga liidu kodanik, kellel vastavalt käesolevale direktiivile on oma elukohaliikmesriigis õigus kandideerida Euroopa Parlamendi valimistel;

7) „valijate register“ – ametlik register, millesse on kantud kõik selle valimisringkonna või omavalitsusüksuse hääleõiguslikud valijad ja mille koostab ning ajakohastab pädev asutus elukohaliikmesriigi valimisseaduse alusel, või rahvastikuregister, kui see näitab ära hääleõiguslikkuse;

8) „kontrollpäev“ – päev või päevad, mille seisuga peavad liidu kodanikud vastama elukohaliikmesriigi õiguse kohaselt nõuetele, mis on sätestatud selles liikmesriigis hääletamiseks või kandideerimiseks;

9) „ametlik avaldus“ – asjaomase isiku avaldus, milles esineva ebatäpsuse puhul kohaldatakse selle isiku suhtes karistusi vastavalt kohaldatavale riigisisesele õigusele.

Artikkel 3

Hääletamis- ja kandideerimisõiguse tingimused

Igal isikul, kes kontrollpäeva seisuga:

a) on liidu kodanik ELi toimimise lepingu artikli 20 lõike 1 tähenduses ja

b) ei ole elukohaliikmesriigi kodanik, aga vastab seoses hääletamis- ja kandideerimisõigusega samadele tingimustele, mis selle liikmesriigi õigusega on kehtestatud oma kodanike suhtes,

on õigus Euroopa Parlamendi valimistel elukohaliikmesriigis hääletada ja kandideerida, kui neilt ei ole neid õigusi ära võetud vastavalt artiklitele 6 ja 7.

Kui elukohaliikmesriigi kodanike kandideerimise puhul eeldatakse, et nad on olnud kodanikud teatava miinimumperioodi jooksul, loetakse teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanikud, kes sama pika perioodi jooksul on olnud ühe liikmesriigi kodanikud, sellele tingimusele vastavateks.

Artikkel 4

Mitu korda hääletamise või mitmes liikmesriigis kandideerimise keeld

1. Liidu valijad kasutavad oma õigust hääletada kas elukoha- või päritoluliikmesriigis. Ükski isik ei tohi samadel valimistel hääletada rohkem kui üks kord.

2. Ükski isik ei tohi samadel valimistel kandideerida enamas kui ühes liikmesriigis.

([8]) EÜT L 278, 8.10.1976, lk 5.

Artikkel 5

Elukohanõuded

Kui hääletamiseks või kandideerimiseks peavad elukohaliikmesriigi kodanikud elama teatava miinimumperioodi jooksul selles valimispiirkonnas, loetakse sama pika perioodi jooksul teistes liikmesriikides elanud liidu valijad ja kandideerimisõiguslikud liidu kodanikud kõnealusele tingimusele vastavaks. Käesoleva artikli kohaldamine ei piira valimisringkonnas või omavalitsusüksuses elamise kestust käsitlevaid eritingimusi.

Artikkel 6

Tingimustele mittevastavus

1. Liidu kodanik, kes elab liikmesriigis, mille kodanik ta ei ole, ja kellelt tema elukoha- või päritoluliikmesriigi õiguse alusel on kandideerimisõigus ära võetud kohtu üksikotsuse või halduse üksikaktiga, tingimusel et viimast on võimalik kohtus vaidlustada, ei saa kõnealust õigust kasutada elukohaliikmesriigis Euroopa Parlamendi valimistel.

2. Elukohaliikmesriik kontrollib, ega liidu kodanikelt, kes on avaldanud soovi kasutada seal oma kandideerimisõigust, ei ole kõnealust õigust päritoluliikmesriigis ära võetud kohtu üksikotsuse või halduse üksikaktiga, tingimusel et viimast on võimalik kohtus vaidlustada.

3. Käesoleva artikli lõike 2 rakendamiseks teavitab elukohaliikmesriik päritoluliikmesriiki artikli 10 lõikes 1 osutatud avaldusest. Sel eesmärgil antakse päritoluliikmesriigist asjakohane kättesaadav teave mis tahes sobival viisil viie tööpäeva jooksul alates asjaomase teatise kättesaamisest või võimaluse korral lühema tähtaja jooksul, kui elukohaliikmesriik seda taotleb. Niisugune teave võib sisaldada üksnes üksikasju, mis on tingimata vajalikud käesoleva artikli rakendamiseks ja mida võib kasutada ainult sellel eesmärgil.

Kui elukohaliikmesriik tähtaja jooksul teavet ei saa, siis tuleb asjaomane kandidaat sellest olenemata kandidaadina registreerida.

4. Kui antud teave lükkab avalduse sisu ümber, võtab elukohaliikmesriik olenemata sellest, kas ta saab kõnealuse teabe tähtaja jooksul või hiljem, vastavalt oma õigusnormidele asjakohased meetmed, et mitte lubada kõnealusel isikul kandideerida, või kui see pole võimalik, siis mitte lubada asjaomasel isikul kas valituks osutuda või oma mandaati täita.

5. Liikmesriigid määravad ühe kontaktpunkti, et vastu võtta ja edastada lõike 3 kohaldamiseks vajalikku teavet. Nad edastavad komisjonile selle kontaktpunkti nime ja kontaktandmed ning samuti mis tahes teabe, mis puudutab nende andmete ajakohastamist või neis tehtavaid muudatusi. Komisjon peab kontaktpunktide nimekirja ja teeb selle liikmesriikidele kättesaadavaks.

Artikkel 7

Hääletamisõiguse äravõtmine

1. Elukohaliikmesriik võib kontrollida, ega liidu kodanikelt, kes on avaldanud soovi kasutada seal oma hääletamisõigust, ei ole kõnealust õigust päritoluliikmesriigis tsiviil- või kriminaalõigusliku üksikotsusega ära võetud.

2. Käesoleva artikli lõike 1 kohaldamisel võib elukohaliikmesriik teatada päritoluliikmesriigile artikli 9 lõikes 2 nimetatud avaldusest. Sel eesmärgil antakse päritoluliikmesriigist asjakohane ja tavaliselt kättesaadav teave õigeaegselt ja sobival viisil; niisugune teave võib sisaldada üksnes üksikasju, mis käesoleva artikli rakendamiseks on tingimata vajalikud ja mida võib kasutada ainult sellel eesmärgil. Kui antud teave lükkab avalduse sisu ümber, võtab elukohaliikmesriik asjakohased meetmed, et mitte lubada kõnealusel isikul hääletada.

3. Päritoluliikmesriik võib õigeaegselt ja sobival viisil esitada elukohaliikmesriigile igasugust käesoleva artikli rakendamiseks vajalikku teavet.

Artikkel 8

Vabadus otsustada hääletada elukohaliikmesriigis

1. Liidu valija võib kasutada oma õigust elukohaliikmesriigis hääletada, kui ta on selleks soovi avaldanud.

2. Kui hääletamine on elukohaliikmesriigis kohustuslik, on selles liikmesriigis hääletamiseks soovi avaldanud liidu valijad kohustatud hääletama.

II PEATÜKK

HÄÄLETAMIS- JA KANDIDEERIMISÕIGUSE KASUTAMINE

Artikkel 9

Valijate registrisse kandmine ja sealt kustutamine

1. Liikmesriigid võtavad vajalikud meetmed, et võimaldada valijana registreerimiseks soovi avaldanud liidu valija kanda valijate registrisse piisavalt aegsasti enne valimispäeva.

2. Et tema nimi saaks kantud valijate registrisse, esitab liidu valija samad dokumendid nagu selle riigi kodakondsusega valija. Ta esitab ka ametliku avalduse, mis sisaldab järgmisi elemente:

a) tema nimi, kodakondsus, sünniaeg ja -koht ning aadress elukohaliikmesriigi valimispiirkonnas;

b) asjakohasel juhul päritoluliikmesriigi omavalitsusüksus või valimisringkond, mille valijate registrisse tema nimi oli viimati kantud;

c) kinnitus, et ta kasutab oma hääletamisõigust ainult elukohaliikmesriigis.

3. Elukohaliikmesriik võib lisaks nõuda, et liidu valija:

a) esitamaks kehtiva isikut tõendava dokumendi;

b) nimetaks oma lõike 2 alusel tehtud avalduses järgmist:

i) et temalt ei ole päritoluliikmesriigis hääletamisõigust ära võetud;

ii) asjakohasel juhul päritoluliikmesriigi või elukohaliikmesriigi väljastatud isikukood;

iii) päritoluliikmesriigi väljastatud isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi liik ja seerianumber;

iv) avalduse kuupäev ning

v) oma kontaktandmed (telefoninumber või e-posti aadress);

c) märgiks kuupäeva, millest alates ta on elanud kõnealuses liikmesriigis või mõnes teises liikmesriigis.

4. Valijate registrisse kantud liidu valijad jäävad sellesse registrisse samadel tingimustel kui kodakondsusega valijad, kuni nad nõuavad enda sealt kustutamist või kuni nad sealt kustutatakse, sest nad ei vasta enam hääletamisõiguse kasutamise nõuetele. Kui kehtestatud on õigusnormid, mille kohaselt tuleb kodanikke sellisest kustutamisest teavitada, kohaldatakse neid õigusnorme liidu valijate suhtes samal viisil.

5. Lõikes 2 osutatud avalduse tegemisel on liikmesriikidel õigus kasutada I lisas esitatud malli.

6. Käesoleva artikli lõike 3 punktis b osutatud loetelus muudatuste tegemiseks, üksnes lisades sellesse elemente, on komisjonil õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte .

Artikkel 10

Kandidaadina registreerumine

1. Kandideerimistaotluse esitamisel esitab liidu kodanik samad tõendavad dokumendid nagu riigi kodakondsusega kandidaat. Ta esitab ka ametliku avalduse, mis sisaldab järgmisi elemente:

a) tema nimi, kodakondsus, sünniaeg ja -koht, viimase elukoha aadress päritoluliikmesriigis ja aadress elukohaliikmesriigi valimispiirkonnas;

b) kinnitus, et ta ei kandideeri Euroopa Parlamendi valimistel mõnes teises liikmesriigis;

c) asjakohasel juhul tema päritoluliikmesriigi omavalitsusüksus või valimisringkond, mille valijate registrisse tema nimi oli viimati kantud;

d) kinnitus, et temalt ei ole päritoluliikmesriigis kandideerimisõigust ära võetud kohtu üksikotsuse ega halduse üksikaktiga, tingimusel et viimast on võimalik kohtus vaidlustada.

2. Lisaks võib elukohariik kandideerimisõiguslikult liidu kodanikult nõuda, et ta:

a) esitaks kehtiva isikut tõendava dokumendi;

b) nimetaks oma lõike 1 alusel tehtavas avalduses järgmist:

i) asjakohasel juhul päritoluliikmesriigi või elukohaliikmesriigi väljastatud isikukood;

ii) päritoluliikmesriigi väljastatud isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi liik ja seerianumber;

iii) avalduse kuupäev ning

iv) oma kontaktandmed (telefoninumber või e-posti aadress);

c) märgiks kuupäeva, millest alates ta on liikmesriigi kodanik.

3. Lõikes 1 osutatud avalduse tegemisel on liikmesriikidel õigus kasutada II lisas esitatud malli.

4. Komisjonil on õigus võtta kooskõlas artikliga 20 vastu delegeeritud õigusakte käesoleva artikli lõike 2 punktis b osutatud loetelu muutmiseks üksnes sellesse elementide lisamise teel.

Artikkel 11

Registreerimisotsus ja õiguskaitsevahendid

1. Elukohaliikmesriik teatab asjaomasele isikule õigeaegselt ning selges ja lihtsas keeles, milline otsus tehti kõnealuse isiku valijate registrisse kandmise taotluse või kandideerimistaotluse vastuvõetavuse kohta.

2. Kui liidu kodanikku keeldutakse valijate registrisse kandmast või kui liidu kodaniku kandideerimistaotlus tagasi lükatakse, on kõnealusel isikul õigus õiguskaitsevahenditele samadel tingimustel, mida elukohaliikmesriigi õigusaktid näevad ette selliste valijate või kandideerimisõiguslike isikute puhul, kes on tema kodanikud.

3. Kui valijate registris või Euroopa Parlamendi kandidaatide nimekirjas on vigu, on asjaomasel isikul õigus õiguskaitsevahenditele samadel tingimustel, mida elukohaliikmesriigi õigusaktid näevad ette selliste valijate või kandideerimisõiguslike isikute puhul, kes on tema kodanikud.

4. Liikmesriigid teavitavad kõnealust isikut lõikes 1 osutatud otsusest ning lõigetes 2 ja 3 osutatud õiguskaitsevahenditest selgelt ja aegsasti.

Artikkel 12

Teabe esitamine

1. Liikmesriigid määravad riikliku(d) asutuse(d), kes vastutab /vastutavad vajalike meetmete võtmise eest, et tagada teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike õigeaegne teavitamine sellest, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes.

2. Liikmesriigid tagavad, et vastavalt lõikele 1 määratud asutused teevad liidu valijatele ja kandideerimisõigusega liidu kodanikele õigeaegselt kättesaadavaks järgmise teabe:

a) taotluse korral registreerimise staatus;

b) valimiste kuupäev ning kuidas ja kus hääletada;

c) asjakohased õigusnormid valijate ja kandidaatide õiguste ja kohustuste kohta, kaasa arvatud õigusnormid, mis käsitlevad keelde, ühitamatusi ningvalimisnormide, eelkõige mitmekordset hääletamist käsitlevate normide rikkumise korral kohaldatavaid karistusi;

d) võimalused, kuidas saada täiendavat teavet valimiste korralduse, kaasa arvatud kandidaatide nimekirja kohta.

3. Teave selle kohta, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes, ja lõikes 2 osutatud teave tehakse vastavalt Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2018/1724 ([9]) artikli 9 lõikes 1 sätestatud kvaliteedinõuetele kättesaadavaks ühes või mitmes elukohaliikmesriigi ametlikus keeles.

Üldine teave Euroopa Parlamendi valimiste korralduse kohta liikmesriikides, sealhulgas valija ja kandidaadina registreerimise tingimused, valimiste kuupäev ning see, kuidas ja kus hääletada, peab ühtlasi olema kättesaadav veel vähemalt ühes liidu ametlikus keeles, mis on üldjoontes arusaadav selle riigi territooriumil elavatele liidu kodanikele . Liikmesriigid võivad vastavalt määruse (EL) 2018/1724 artiklile 12 taotleda selliste tõlgete tegemiseks komisjonilt abi. Sellised tõlked on puhtalt informatiivsed ja ei oma õigusjõudu.

4. Liikmesriigid tagavad, et teave selle kohta, millised tingimused ja üksikasjalikud normid kehtivad Euroopa Parlamendi valimistel valija või kandidaadina registreerimise suhtes, ja lõikes 2 osutatud teave tehakse kättesaadavaks, eelkõige puuetega inimestele, kasutades asjakohaseid teabevahetuse vahendeid, viise ja vorminguid.

Artikkel 13

Teabevahetusmehhanism

1. Liikmesriigid vahetavad artiklite 9 ja 10 kohaselt kogutud teavet piisavalt aegsasti enne valimiste päeva. Selleks hakkab elukohaliikmesriik, ilma et see piiraks selliste riigisiseste õigusnormide kohaldamist, mis käsitlevad valijate kandmist valijate registrisse ja kandidaatide esitamist, hiljemalt kuus nädalat enne Euroopa Parlamendi liikmete valimist otsestel ja üldistel valimistel käsitleva akti artikli 10 lõikes 1 osutatud valimisperioodi esimest päeva edastama seda teavet päritoluliikmesriigile . Pärast käesoleva direktiivi ülevõtmise kuupäeva tehtud registreerimistaotluste puhul esitab elukohaliikmesriik valijate nimekirjas ka registreerimiskuupäeva. Päritoluliikmesriik võtab kooskõlas oma õigusaktidega asjakohased meetmed tagamaks, et tema kodanikud ei valiks rohkem kui üks kord ega kandideeriks enamas kui ühes liikmesriigis.

2. Päritoluliikmesriik tagab, et lõikes 1 osutatud meetmed ei takista tema kodanikke muud liiki valmistel hääletamast või kandideerimast.

3. Komisjon näeb ette liikmesriikidele lõikes 1 osutatud teabe vahetamist toetava raamistiku. See raamistik võimaldab elukohaliikmesriikidel esitada nimetatud teabe krüpteerituna .

([9]) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 2. oktoobri 2018. aasta määrus (EL) 2018/1724, millega luuakse ühtne digivärav teabele ja menetlustele ning abi- ja probleemilahendamisteenustele juurdepääsu pakkumiseks ning millega muudetakse määrust (EL) nr 1024/2012 (ELT L 295, 21.11.2018, lk 1).

4. Komisjonil on õigus võtta vastu rakendusakte, et määrata kindlaks tehnilised standardid seoses lõikes 3 osutatud raamistiku toimimisega ning vastutus ja kohustused vastavalt määrusele (EL) 2016/679. Nimetatud rakendusaktid võetakse vastu kooskõlas artikli 19 lõikes 2 osutatud kontrollimenetlusega.

Artikkel 14

Konkreetsed hääletusviisid

Liikmesriigid, kes näevad ette Euroopa Parlamendi valimistel eelhääletamise, posti teel hääletamise või elektroonilise või interneti teel hääletamise võimaluse, tagavad nende hääletusviiside kättesaadavuse liidu valijatele samasugustel tingimustel kui need, mis kehtivad nende enda kodanike suhtes.

Artikkel 15

Statistiliste andmete esitamine

Liikmesriigid võimaldavad teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike Euroopa Parlamendi valimistel osalemise kohta asjakohaste statistiliste andmete kogumist ning esitavad sellised andmed, juhul kui need on kättesaadavad, üldsusele ja komisjonile.

III PEATÜKK

ERANDID JA ÜLEMINEKUSÄTTED

Artikkel 16

Erandid

1. Kui liikmesriigis on hääleõiguslikus vanuses ja kõnealuses riigis elavate, kuid selle riigi kodakondsuseta liidu kodanike osa suurem kui 20 % seal elavate hääleõiguslikus vanuses oma riigi kodakondsusega ja teise liikmesriigi kodakondsusega liidu kodanike koguarvust, võib kõnealune liikmesriik erandina artiklitest 3, 9 ja 10:

a) reserveerida hääletamisõiguse üksnes nendele liidu valijatele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui viis aastat;

b) reserveerida kandideerimisõiguse üksnes nendele kandideerimisõiguslikele liidu kodanikele, kes on kõnealuses liikmesriigis elanud miinimumperioodi, mis ei tohi olla pikem kui 10 aastat.

Esimene lõik ei piira asjakohaste meetmete kohaldamist, mida kõnealune liikmesriik võib võtta kandidaatide nimekirjade koosseisu suhtes, et eelkõige soodustada riigi kodakondsuseta liidu kodanike integratsiooni.

Liidu valijate ja kandideerimisõiguslike liidu kodanike suhtes, kellel päritoluliikmesriigist väljapoole elamaasumise või selle kestuse tõttu ei ole selles päritoluliikmesriigis hääletamis- või kandideerimisõigust, ei kohaldata siiski esimeses lõigus sätestatud elamisperioodi pikkuse tingimusi.

2. Kui liikmesriigi õigusaktid näevad ette, et kõnealuses liikmesriigis elavatel teise liikmesriigi kodanikel on õigus valida selle liikmesriigi parlamenti ja et neid võidakse selleks kanda kõnealuse liikmesriigi valijate registrisse täpselt samadel tingimustel nagu riigi kodakondsusega valijaid, võib esimene liikmesriik erandina käesolevast direktiivist nende kodanike puhul loobuda artiklite 6–13 kohaldamisest.

3. 18 kuud enne Euroopa Parlamendi valimisi esitab komisjon Euroopa Parlamendile ja nõukogule aruande, kontrollimaks, kas asjaomastele liikmesriikidele vastavalt ELi toimimise lepingu artikli 22 lõikele 2 tehtud erand on veel õigustatud, ning teeb ettepaneku vajalike kohanduste tegemiseks.

Lõike 1 alusel erandeid rakendavad liikmesriigid annavad komisjonile kogu vajaliku taustteabe.

IV PEATÜKK

LÕPPSÄTTED

Artikkel 17

Aruandlus

1. Iga liikmesriik saadab kuue kuu jooksul pärast Euroopa Parlamendi valimisi komisjonile teabe käesoleva direktiivi kohaldamise kohta oma territooriumil. Aruandes esitatakse statistilised andmed eelkõige liidu valijate ja kandideerimisõigusega liidu kodanike osalemise kohta Euroopa Parlamendi valimistel, juhul kui sellised andmed on kättesaadavad, ning kokkuvõte selle toetuseks võetud meetmetest.

2. Komisjon esitab Euroopa Parlamendile ja nõukogule ühe aasta jooksul pärast Euroopa Parlamendi valimisi aruande käesoleva direktiivi kohaldamise kohta.

Artikkel 18

Hindamine

Komisjon hindab käesoleva direktiivi kohaldamist kahe aasta jooksul pärast 2034. aasta Euroopa Parlamendi valimisi ja koostab hindamisaruande edusammude kohta, mida on tehtud direktiivis esitatud eesmärkide saavutamisel. Hindamine hõlmab ka artikli 13 toimimise läbivaatamist.

Artikkel 19

Komiteemenetlus

1. Komisjoni abistab komitee. Nimetatud komitee on komitee määruse (EL) nr 182/2011 tähenduses.

2. Käesolevale lõikele viitamisel kohaldatakse määruse (EL) nr 182/2011 artiklit 5.

Artikkel 20

Delegeeritud volituste rakendamine

1. Komisjonile antakse õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte käesolevas artiklis sätestatud tingimustel.

2. Artikli 9 lõikes 6 ja artikli 10 lõikes 4 osutatud õigus võtta vastu delegeeritud õigusakte antakse komisjonile määramata ajaks alates 28. septembrist 2025.

3. Nõukogu võib artikli 9 lõikes 6 ja artikli 10 lõikes 4 osutatud volituste delegeerimise igal ajal tagasi võtta. Tagasivõtmise otsusega lõpetatakse otsuses nimetatud volituste delegeerimine. Otsus jõustub järgmisel päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas* või otsuses nimetatud hilisemal kuupäeval. See ei mõjuta juba jõustunud delegeeritud õigusaktide kehtivust.

4. Enne delegeeritud õigusakti vastuvõtmist konsulteerib komisjon kooskõlas 13. aprilli 2016. aasta institutsioonidevahelises parema õigusloome kokkuleppes sätestatud põhimõtetega iga liikmesriigi määratud ekspertidega.

5. Niipea kui komisjon on delegeeritud õigusakti vastu võtnud, teeb ta selle teatavaks nõukogule.

6. Artikli 9 lõike 6 ja artikli 10 lõike 4 alusel vastu võetud delegeeritud õigusakt jõustub üksnes juhul, kui nõukogu ei ole kahe kuu jooksul pärast õigusakti teatavakstegemist nõukogule esitanud selle suhtes vastuväidet või kui nõukogu on enne selle tähtaja möödumist komisjonile teatanud, et ta ei esita vastuväidet. Nõukogu algatusel pikendatakse seda tähtaega kahe kuu võrra.

7. Euroopa Parlamenti teavitatakse komisjoni poolt delegeeritud õigusakti vastuvõtmisest, delegeeritud õigusakti suhtes esitatud vastuväidetest või volituste delegeerimise tagasivõtmisest nõukogu poolt.

Artikkel 21

Ülevõtmine

1. Liikmesriigid võtavad artikli 9 lõigete 2 ja 4, artikli 10 lõike 1, artikli 11 lõigete 1, 3 ja 4, artikli 12, artikli 13 lõigete 1, 2 ja 3, artiklite 14 ja 15 ning artikli 17 lõike 1 järgimiseks vajalikud õigus- ja haldusnormid vastu ja avaldavad need 29. septembriks 2027. Liikmesriigid edastavad kõnealuste normide teksti viivitamata komisjonile.

Kui liikmesriigid need meetmed vastu võtavad, lisavad nad nendesse meetmetesse või nende meetmete ametliku avaldamise korral nende juurde viite käesolevale direktiivile. Samuti lisavad liikmesriigid märkuse, et kehtivates õigus- ja haldusnormides esinevaid viiteid käesoleva direktiiviga kehtetuks tunnistatud direktiivile käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile. Sellise viitamise viisi ning sellise märkuse sõnastuse näevad ette liikmesriigid.

2. Liikmesriigid edastavad komisjonile käesoleva direktiiviga reguleeritavas valdkonnas nende poolt vastu võetud põhiliste õigusnormide teksti.

Artikkel 22

Kehtetuks tunnistamine

Direktiiv 93/109/EÜ, mida on muudetud III lisa A osas osutatud direktiiviga, tunnistatakse kehtetuks alates 30. septembrist 2027, ilma et see piiraks liikmesriikide kohustusi, mis on seotud III lisa B osas osutatud direktiivide liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevadega.

Viiteid kehtetuks tunnistatud direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile ning neid loetakse vastavalt IV lisas esitatud vastavustabelile.

Artikkel 23

Jõustumine ja kohaldamine

Käesolev direktiiv jõustub kahekümnendal päeval pärast selle avaldamist *Euroopa Liidu Teatajas*.

Artikleid 1–8, artikli 9 lõikeid 1 ja 3, artikli 10 lõiget 2 ja artikli 11 lõiget 2 kohaldatakse alates 30. septembrist 2027.

Artikkel 24

Adressaadid

Käesolev direktiiv on adresseeritud liikmesriikidele.

Luxembourg, 24. juuni 2025

Nõukogu nimel

eesistuja

I. NIEMCZYCKI

I LISA

Liidu valijate esitatav ametlik avaldus

Mina, …… (nimi), kinnitan, et

järgmine teave on õige:

Kodakondsus	
Sünnikoht	
Sünniaeg	
Päritoluliikmesriigis antud isikukood (kui see on asjakohane) (*)	
Päritoluliikmesriigi välja antud isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi liik ja seerianumber (alternatiivne võimalus juhul, kui isikukoodi ei saa kasutada) (*)	
Aadress elukohaliikmesriigi valimispiirkonnas	
Päritoluliikmesriigi omavalitsusüksus või valimisringkond, mille valijate registrisse olin viimati kantud (kui see on asjakohane)	
Telefoninumber (*)	
E-posti aadress (*)	

Kavatsen kasutada oma õigust hääletada Euroopa Parlamendi valimistel ainult …… (elukohaliikmesriigi nimi)

Olen olnud …… (elukohaliikmesriigi nimi) resident …….. (ajavahemik) (*)

Kuupäev (*):	
Allkiri:	

(*) Ainult siis, kui riigisisene õigus seda nõuab.

II LISA

Ametlik avaldus, mille esitavad liidu kodanikud, kellel on õigus valimistel kandideerida

Mina, …… (nimi), kinnitan, et

järgmine teave on õige:

Kodakondsus	
Sünnikoht	
Sünniaeg	
Viimane aadress päritoluliikmesriigis	
Päritoluliikmesriigis antud isikukood (kui see on asjakohane) (*)	
Päritoluliikmesriigi välja antud isikut tõendava dokumendi või reisidokumendi liik ja seerianumber (alternatiivne võimalus juhul, kui isikukoodi ei saa kasutada) (*)	
Aadress elukohaliikmesriigi valimispiirkonnas	
Päritoluliikmesriigi omavalitsusüksus või valimisringkond, mille valijate registrisse olin viimati kantud (kui see on asjakohane)	
Telefoninumber (*)	
E-posti aadress (*)	
Kuupäev, millest alates olen olnud päritoluliikmesriigi kodanik (*)	

Ma ei kandideeri Euroopa Parlamenti mõnes teises liikmesriigis.

Mult ei ole kandideerimisõigust päritoluliikmesriigis ära võetud.

Kuupäev (*):	
Allkiri:	

(*) Ainult siis, kui riigisisene õigus seda nõuab.

III LISA

A osa

Kehtetuks tunnistatud direktiiv ja selle muudatused

(millele on osutatud artiklis 20)

Nõukogu direktiiv 93/109/EÜ	(EÜT L 329, 30.12.1993, lk 34)
Nõukogu direktiiv 2013/1/EL	(ELT L 026, 26.1.2013, lk 27)

B osa

Liikmesriigi õigusesse ülevõtmise tähtpäevad

(millele on osutatud artiklis 20)

Direktiiv	Ülevõtmise tähtpäev
Direktiiv 93/109/EÜ	1. veebruar 1994
Direktiiv 2013/1/EL	28. jaanuar 2014

IV LISA

Vastavustabel

Direktiiv 93/109/EÜ	Käesolev direktiiv
Artiklid 1–8	Artiklid 1–8
Artikli 9 lõige 1	Artikli 9 lõige 1
Artikli 9 lõike 2 sissejuhatav tekst	Artikli 9 lõige 2
Artikli 9 lõike 2 punktid a, b ja c	—
Artikli 9 lõiked 3 ja 4	Artikli 9 lõiked 3 ja 4
—	Artikli 9 lõige 5
Artikli 10 lõiked 1 ja 2	Artikli 10 lõiked 1 ja 2
—	Artikli 10 lõige 3
Artikli 11 lõiked 1 ja 2	Artikli 11 lõiked 1 ja 2
—	Artikli 11 lõige 3
—	Artikli 11 lõige 4
Artikli 12 lõige 1	Artikli 12 lõige 1
—	Artikli 12 lõige 2
—	Artikli 12 lõige 3
—	Artikli 12 lõige 4
Artikkel 13	Artikli 13 lõige 1
—	Artikli 13 lõige 2
—	Artikli 13 lõige 3
—	Artikli 13 lõige 4
—	Artikli 13 lõige 5
—	Artikkel 14
—	Artikkel 15
Artikkel 14	Artikkel 16
Artikkel 15	—
—	Artikli 17 lõige 1

Direktiiv 93/109/EÜ	Käesolev direktiiv
Artikkel 16	Artikli 17 lõige 2
—	Artikkel 18
—	Artikkel 19
—	Artikkel 20
Artikkel 17	Artikkel 21
—	Artikkel 22
Artikkel 18	Artikkel 23
Artikkel 19	Artikkel 24
—	I–IV lisa